

**Západočeská univerzita v plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara**

Bakalářská práce

POPOL VUH

Beáta Hechtová

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Studijní program výtvarná umění
Studijní obor ilustrace a grafika - mediální a didaktická ilustrace

Bakalářská práce

POPOL VUH

Beáta Hechtová

Vedoucí práce Doc. ak. mal. Boris Jirků
Fakulta Designu a umění Ladislava Sutnara

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

OBSAH

1. Mé dosavadní dílo v kontextu specializace.....	5
2. Téma a důvod jeho volby.....	9
3. Cíl práce.....	13
4. Proces přípravy.....	15
5. Proces tvorby.....	17
6. Technologická specifika.....	19
7. Popis díla.....	20
8. Přínos práce pro daný obor.....	24
9. Silné stránky.....	25
10. Slabé stránky.....	26
11. Seznam zdrojů.....	27
a) knižní a periodická literatura.....	27
b) internetové zdroje.....	28
12. Resumé.....	29
13. Seznam příloh.....	30

1. Mé dosavadní dílo v kontextu specializace

K celistvým výtvarným či ilustrativním projektům jsem se dostala až při studiu na fakultě designu a umění Ladislava Sutnara.

Vždy mě naplňovaly kreativní činnosti a věnovala jsem se kresbě i malbě z vlastního popudu po celou dobu studia na základní i střední škole.

Absolvovala jsem všeobecné Gymnázium Lud'ka Pika v Plzni, kde jsem se s uměleckou tvorbou pod profesionálním vedením setkala pouze při hodinách výtvarné výchovy a při docházení na soukromé kurzy základní umělecké školy Karla Siky. Věděla jsem, že tvořit je mojí nepostradatelnou součástí, ale jasné rozhodnutí, věnovat tomu budoucnost, přišlo až při ročním výměnném pobytu v Americe, který jsem absolvovala v roce 2009/2010. Díky benevolentním studijním požadavkům střední školy Forrest High School v Jackman, Maine jsem se mohla plně soustředit na výtvarnou činnost. Zapsala jsem si tři hodiny art class denně a trávila v ateliéru spoustu času i mimo povinnou docházku.

Paní profesorka mi dala prostor tvořit mimo veškerá zadání a tak jsem si hrála s různými technikami i s různou tematikou, zkoušela poprvé figurální kresbu a malbu podle modelu a postupně jsem se víc a víc sblížovala s popudem nutnosti tvořit a učit se. Právě tam jsem dospěla k závěru, že neexistuje nic jiného co by mi bylo bližší a rozhodla se, že umění se chci věnovat ve svém následujícím studiu.

Po návratu z Ameriky jsem pokračovala v přípravách na přijímací zkoušky na Fakultu designu a umění v Plzni, docházela na celoživotní vzdělávání pod vedením Borise Jirků a k mé radosti jsem v roce 2011 byla přijata do ateliéru ilustrace a grafika – mediální a didaktická ilustrace.

V průběhu studia na vysoké škole jsem vypracovala pět klauzurních prací v rámci specializace. První zadání, jež znělo „podzim, zima“, bylo možné pojmout různým způsobem. Nerada se popisně držím slov, a tak jsem hledala zajímavější způsob jak toto téma vyjádřit. V průběhu těchto ročních období se příroda mění, ztrácí barvy a život postupně usíná. Napadlo mě zobrazit paralelu zvířete, které se chystá k zimnímu spánku, se starou paní, která postupně ztrácí chuť bojovat a umírá.

Dějství se odehrává v obrazech, kdy jsou pod sebou vždy dva výjevy, jeden ze života zvířete a druhý ze života osamocené paní. Oba se připravují, hledají úkryt, shromažďují jídlo a pociťují strach. Barvy se postupně mění z červenooranžových odstínů podzimu k modrobílým, studeným barvám zimy. Příběh končí usnutím zvířete a současným úmrtím smířené babičky.

Druhou klauzurní prací bylo papírové divadlo. Divadlo mi bylo vždy blízké, a proto jsem si jeho tvorbu skutečně užívala. Zpracovala jsem příběh od amerického spisovatele a ilustrátora Maurice Sendeka – Tam, kde žijí divočiny. Příběh Malého chlapce Maxe, utíkajícího ve snech z klidného rodinného domu do vzdálených divočin, jsem převedla do barevných papírových kulis a hlavního hrdinu spolu se zdivočelými oblodami do kaširovaných loutek.

Co se týče technického zpracování, vytvořila jsem čtyři stálé scény, které se otáčejí v průběhu děje. Chtěla jsem zaručit opravdový pocit vzrušení z nového prostředí, který je zásadním bodem příběhu. Tajemnou pohádkovou atmosféru jsem podpořila i scénami stínové hry.

Představení bylo určené pro děti a tak jsem jej naplnila nadsázkou a humorem.

Následující semestr studia jsem absolvovala freemover výjezd do Španělska, kde jsem se zaměřila hlavně na tiskařskou grafiku a olejovou malbu. Malby vzniklé v průběhu pobytu jsem prezentovala jako klauzurní práci. Pobývala jsem ve městě Cuenca ve vnitrozemí Španělska, kde vše bylo divoké a horkokrevné. Město bylo obehnané skálami a protékala zde tyrkysově modrá řeka. Lidé byli klidní, nikam nespěchali a neustále se bavili. Tato velmi příjemná a odlišná atmosféra se vpila do mého díla, a ačkoli přístup ke studiu tam byl velmi volný, dodala mi chuť a pili samostatně tvořit a každý den malovat. Jelikož žádné konkrétní zadání mě neomezovalo, mohla jsem prozkoumávat skutečnou vlastní představivost. Právě tam jsem se poddala křiklavým barvám, divokým výjevům a chaotickým snům.

Dokončila jsem tam přes dvacet olejových maleb, které zrcadlily mé duševní rozpoložení v průběhu této výjimečné zkušenosti. Část maleb jsem zaměřila skutečně jen na sny, které se mi zdály den za dnem, tak jako nikdy předtím. Surrealistické výjevy dnešní společnosti, děsivé, pekelné a druhý den zase příjemné a láskyplné.

Půlroční pobyt v Cuence se pro mě stal důležitým obdobím mé tvorby. Kdy se uvnitř mě pralo mnoho různých přístupů a já musela pozorně naslouchat čisté, volné tvořivosti.

Další semestr po návratu z jihu jsem poznala krásu čisté ilustrace. Zadáním bylo ilustrace knihy. Vybrala jsem si svého oblíbeného autora – zakladatele horroru – Edgara Allana Poa. Ilustrovala jsem a graficky zpracovala pět povídek dle mého výběru. Jelikož jsem ze Španělska byla vyčerpaná z pestré škály barev, poddala jsem se černobílým strašidelným výjevům tvořeným jemným šrafováním černého pera. Snažila jsem se vystihnout hrůznou atmosféru příběhů a šílen-

ství hlavních hrdinů. Celostránkové ilustrace byly plné ustrašených výrazů, mrtvol a kostí.

Tématem semestrální práce pak byla spolupráce s Petrem Formanem na jeho projektu Aquarium. Rozhodla jsem se vytvořit hejno ryb nazvaných Plechnatky. Byly vystřižované z tenkého hliníkového plechu, všemožně zmuchlané a zavěšené na saturnách ke zvlněnému pleťtivu, představujícímu vodní hladinu. Ryby pak byly instalovány v tovární hale v Chrástu kde byly osvětleny modrým světlem, třpytily se v zakouřeném prostoru a dosáhly tak úspěšného efektu.

Třetí a poslední ročník studia jsem zasvětila inspiraci z Mexika na základě tříměsíčního cestování po tamních krajích. Mé nadšení z mexické kultury a krásné přírody se projevilo v další klauzurní práci při tvorbě souboru ilustrací – Mexické tržiště.

Lustrace byly kresleny tenkými barevnými fixami, a to z důvodu, že při cestování jsem neměla nic jiného k dispozici a hledala jsem jejich prostřednictvím efektní techniku. Postupně jsem našla cestu k výraznému projevu, založenému na malých čárkách, které vyplňují celou kresbu a tuto techniku si oblíbila natolik, že jsem ji použila i na tvorbu bakalářské práce. Kompozice kreseb Mexického tržiště jsou načaté z živého pozorování během cesty, ale kvůli náročnosti techniky pak kolážovitě dotvořené z fotek, paměti a fantazie.

Na Mexickou tematiku jsem pak navázala i bakalářskou prací.

2. Téma a důvod jeho volby

Tématem mé bakalářské práce je ilustrace knihy – Popol Vuh. Kniha Popol Vuh je nejvýznamnější dochovaná Quicheská literární památka. „Byla taková původní kniha, sepsaná dávno a dávno, jejíž tvář je skryta mudrcům a věštcům.“¹ Napsal uprostřed 16. století neznámý autor v úvodu této knihy.

Popol Vuh nám předává poutavý, namnoze strhující, obraz vzdáleného světa mýtů a legend i historických událostí ze života Quicheských Mayů. Dočteme se zde o stvoření člověka, jsme svědky strhujícího zápasu dobra a zla, světla a tmy v dobrodružných příbězích dvou chlapců, kteří v podsvětí v Xibalbě mstí smrt svých otců.

Kniha sleduje vznik indiánských kmenů na území dnešní Guatemaly, jejich putování a hledání zázemí, jejich sváry a války. Seznamuje nás s významnými panovníky a pradávnými městy uprostřed divoké džungle. Příběh předává poznání o vírách a bozích dávné kultury, jejich pohledu na smrt, zrození, magii a nakonec i o pádu této záhadné civilizace po příchodu Španělů, kteří je týrali, zotročili a vnutili jim křesťanskou víru.

Pohled na tuto mayskou literaturu by však byl neúplný bez dodatečných Letopisů Cakchiquelů a knih Chilama Balama, proroka Jaguára na Yucatánu, z nichž jsou v knižním svazku zařazeny charakteristické ukázky. Pojednávají o dějinách Itzů ve městě Chichen Itza, kde poeticky předkládají jakousi symfonii toku času, kde lidské činy jsou jen vedlejším, doplňujícím prvkem velkolepého odplývání katůnů – neboli dvacetiletí.

Kniha mě uchvátila svou poutavostí. Legendy nám předává velice čtivým způsobem, pod vlivem určitého řádu, kde nám není nic složitě vysvětlováno. Dějství nám předhazuje nekompromisně drsné, místy

¹ POPOL VUH, Praha: Odeon, 1976. ISBN 01-024-76, strana 21

zmatené, a je na nás jak jej pojmem. „A jejich desky na pražení a jejich hrnce jim vyčítaly: „Muka a trápení jste nám způsobili. Začouzena byla naše ústa, začouzen byl náš obličej, stále jsme stály na ohni. Copak nás to nebolelo? To vy jste nás opalovali! A teď to ochutnáte vy, spálíme vás!“ řekly hrnce a rozdrtily je.“²

Jsem fascinována dějstvím, plným lásky, víry a božství doprovázené zároveň brutálními krvavými výjevů, kde je vše obaleno jakýmsi tajemným věděním. Kde smrt je bolestivá a samozřejmá. Zaujalo mě hluboké souznění s přírodou a personifikační projevy zvířat, kdy jejich vztah s lidmi je spjat se vzájemným respektem. Zvěř v příběhu za každou cenu pomáhá tomu dobrému: A svolali mravence: „Kousaví mravenci, hlodaví mravenci, jděte a natrhejte nám všeliké květy, které si poručili pánové ze Xibalby.“ „Rádi!“ Souhlasili mravenci a vypravili se pro květy do zahrad Hun-Caméa a Vucub-Caméa.“³

Popol Vuh jsem poprvé četla v průběhu mého tříměsíčního cestování po Mexiku v létě 2013. Divoká cesta stopem s nízkými finančními prostředky mě dokázala za tuto krátkou dobu sblížit s tamním způsobem života, s různými zvyky a rozmanitou přírodou. Každý den byl nový, neznámý a exotický. Nikdy předtím jsem nebyla v tak jiném prostředí, kde se člověk pořád znovu učí, pozoruje, ochutnává a všechno je jiné a vzrušující. Také jsem nikdy dřív neviděla skutečnou chudobu, která mě sžírala ze všech stran. Lidé, kteří žijí skromně v malinkých přístřešcích ve velkém počtu. Lidé, kteří se modlí k bohům a tančí pro ně při východu slunce a prosí o úrodu, aby mohli přežít. Lidé, kteří, ač nemají nic, nabídnou kolemjdoucím pocestným zbytky jídla a nechají je spát ve vlastním domě. Lidé krásní, a čistí, s hlubokým smyslem pro rodinu a starostlivost.

² POPOL VUH, Praha: Odeon, 1976. ISBN 01-024-76, strana 29

³ POPOL VUH, Praha: Odeon, 1976. ISBN 01-024-76, strana 66

Cestu jsem začala v Durangu – hlavním městě státu Duranga ve střední části Mexika. Pokračovala jsem po pobřeží Tichého oceánu přes Mazatlan, Puerto Vallarta, Acapulco, Puerto Escondido až do Oxacy, kde jsem zamířila do vnitrozemí skrz stát Chiapas, Campeche a Quintana Roo až na Yucatán. Poté následovala cesta v kruhu zpět do Duranga po pobřeží Mexického zálivu státem Tabasco do Vellacruz, odkud jsem stopovala na Ciudad de Mexico – hlavní město Mexica.

V průběhu poznávání jsem navštívila osm archeologických oblastí na trase – neboli dávná města mexických původních obyvatel. Ve státě Oxaca to byly města zapoteců Monte Alban a Mitla a po přejezdu hranic s Chiapas jsem se dostala na území slavných Mayů, které se rozléhá po celém jižním Mexiku a poloostrově Yucatán přes stát Guatemala a Belice až po stát Honduras.

Mnoho těchto míst, které jsem mohla obdivovat, jsou zmíněna v knize Popol Vuh, jež mě doprovázela. V dějství příběhu kmeny přicházejí do různých měst, povídají o jejich slávě, mluví o jejich písmu a zdobení, mluví o míčových hrách a obětních místech a to vše já četla, dávno psané rukou Quichejských kmenů a stála při tom uprostřed tohoto opěvovaného místa, jako je například Plenque - archeologická lokalita v státě Chiapas – místo tajemné, vážné, pěkně zachovalé a obklopené džunglí. Dalším takovým místem je Kohunlich a Tulum – slavné město u pobřeží Karibiku blízko Cancúnu. A samozřejmě také proslulá Chichén Itzá na Yucatánu.

Je velmi silným zážitkem číst Mayské písně o obětování lidí bohovi deště Chaka v Chichen Itze, kde oběti házeli do obrovské hluboké studny a zároveň sedět u oné studny a dívat se do černé díry. Je nepopsatelný pocit číst o slávě hráčů míčové hry a zápasech života

a smrti na největším míčovém poli v Mezoamerice v Chichen Itzá a přitom moci sahat na kamenné zdi hřiště právě tam a obdivovat bohaté tesaniny a hieroglyfy se silnými odkazy smrti a podsvětí.

Největší zajímavostí v Chichen Itze je pyramida známá jako El Castillo, jež pochází z doby kolem roku 800 po Kristu. Byla postavena v souladu s astronomickými znalostmi: čtyři schodiště jsou obráceny ke světovým stranám, různé architektonické prvky odpovídají aspektům mayského kalendáře a dvakrát do roka, při východu slunce, dochází na severním schodišti k fascinující zrakové iluzi. V Mexiku slaví tyto dny jako dny rovnodennosti. Je to 21. března. a 21. září., kdy slunce vrhá stín na severní stranu El Castilla. V této chvíli se za oběma kamennými hadími hlavami u paty schodiště plazí dolů po schodech „hadí tělo“.⁴

Je rozdíl poslouchat naučené řeči průvodce, nebo číst tuto pradávnou knihu a čerpat z ní atmosféru skutečného života těchto kmenů. Byl chvějivý pocit vědět, kolik krve protéklo tímto posvátným místem, kolik válek a bojů muselo přestat a kolik slávy bylo nakonec vydobyto díky velikým zázračným panovníkům.

Právě proto jsem se rozhodla si tuto knihu vybrat ke zpracování jako bakalářskou práci. Stala se mým blízkým společníkem a pomocníkem při snaze porozumění tamnímu světu a jeho historie. Krásné fantastní výjevy legend a atmosféra tajuplné divoké džungle mě pohltila jak ve skutečnosti, tak pak i při práci na ilustracích ke knize Popol Vuh.

⁴ NATIONAL GEOGRAPHIC.: Chichén Itzá. (2014-04-24). Dostupné zde:<http://travel.nationalgeographic.com/travel/world-heritage/chichen-itza/>

3. Cíl práce

Cílem práce bylo co nejlépe předat atmosféru, tajuplnost a fantasknost příběhů ilustracemi. Popol Vuh je psaný v oparu až dětsky naivním, ale přesto místy morbidním způsobem. Příběh je podán v pohádkovém nádechu jednoduchými větami, a přesto často obohacován složitými knižními výrazy.

Onu příjemnou naivnost a nadsázku jsem se pokusila podtrhnout ilustracemi. Prostor a perspektiva v kresbách jsou zkreslené a mísí se ladnost a něžnost s drsným. Důležitá je divoká barevnost ilustrací, která svou pestrostí přímo odkazuje na tamní kulturu. Barvy zelenomodré džungle, zářivě žlutých jaguárů a rudé krve nás zasazuje do děje a poukazuje na exotické prostředí.

Cílem práce, se díky mé zkušenosti z cest, stal i pokus o rozšíření zájmu o tuto tematiku. Není slov jak popsat bujarý život jižního Mexika, ale tato kniha určitě rozvíří představy a přiblíží člověka k dávné kultuře a popřípadě mu dodá chutě se zajímat víc. Pocit, že běh naší západní civilizace se stále zrychluje a tlačí do ústraní všechno svaté a duchovní se ve mně neustále prohlubuje. A právě v těchto vzdálených krajích byl vývoj jiný a dodneška je mnohem více souzněn s přírodou a vírou ve svobodný život.

Domnívám se, že je velmi důležité naslouchat různým pohledům a poučením z odlišných zdrojů, které nám Popol Vuh ve vyprávění předává z prostředí nám skutečně vzdáleného a dávného a záleží jen na nás, co prospěšného v něm objevíme. Seznamuje nás se světem, kde člověk, zvěř a příroda žijí pospolu na stejné úrovni a v úctě. Kde lidé naslouchají duchům, větrům, řekám a komunikují s vesmírem. Kde smrt není děsivým údělem a důvodem k oslavě a radosti.

Člověka pak vede k zamyšlení nad pravdou a její hodnotou, když čte proroctví Chilama Balama, proroka Jaguára jak reaguje na příchod Španělů:

„Běda, naříkejme, že přišli!
Běda lide Itzá!
Vaši bohové už nemají síly!
Ten pravý bůh, jenž přichází z nebe,
Jen o hříchu bude učit.
Jeho bojovníci budou nelidští,
Jeho smělí hafani krutí.
Co si počne Ah Kin, služebník Slunce?
Poznáte přemíru muk
a přemíru běd
Z poplatků vymáhaných násilím.
Toto se chystá, děťátka moje!“⁵

Pokud se mi, jak jsem chtěla, podařilo upoutat pozornost nad touto exotickou knihou svým grafickým zpracováním a ilustracemi, pak jsem tedy dosáhla svého cíle.

⁵ POPOL VUH, Praha: Odeon, 1976. ISBN 01-024-76, strana 149

4. Proces přípravy

Důležitým bodem v procesu přípravy bylo několikrát si pozorně Popol Vuh přečíst, prolnout s atmosférou děje a zasadit jej do prostředí. Díky svým cestám nebyl tento úkol nikterak náročný a představy samy jen vířily barvitostí.

Sbírala jsem inspiraci v průběhu návštěvy Mexika z různých cestopisů, knih o archeologických oblastech, či map a postupně jsem se začala orientovat nejen v tamním prostředí zeměpisně, ale sblížovala jsem se i s barvami a tajuplností dávných míst, které jsem navštívila. Přemýšlela jsem, jak tuto zkušenost přenést do ilustrací.

K životu kmenů staré Ameriky mě velmi přiblížila Mayská kniha mrtvých od Paula Arnolda, která nám předává podrobný výklad Drážďanského, Pařížského a Madridského kodexu, což jsou nejdůležitější psané památky z těchto období. Rozebírá mayské písmo, způsob života, rituální obřady, poukazuje na duchovnost a představuje čtenáři pohled Mayů na smrt a zrození: „Mrtví závisejí na živých a na nebeských silách, které živí uvádějí do pohybu. Sexuální akt, výzva nebo zaklínání kouzelníka a různé rituály, probouzejí zesnulého a vyvolávají postupné fáze „cesty ke znovuzrození“. A ještě dále: po intervenci nebo výzvě pána (Ahau) zesnulým, dojde k otěhotnění a k tomu, že noc bude naplněna mužností, aby mohla dojít ke znovuzrození limbu – duchovní prostor, ve kterém ztrácí zesnulý lidskou podobu.“⁶.

Inspirací k přípravě pro mě také byla návštěva Antropologického muzea v Ciudad de Mexico, ve kterém vystavují nespočet archeologických nálezů v podobě šperků, ozdob, nádob, sošek, kalendářů a podobně. Tato expozice ukazuje na umělecké cítění Mayů a vyso-

⁶. ARNOLD, Paul. Mayská kniha mrtvých. Praha: Eminent, 2004. ISBN 80-7281-128-2, strana 61

kou důležitost dekorace a kreativity v jejich životech. Tento zážitek mě utvrdil v použití naivity a zkreslené perspektivy v mých ilustracích.

Když jsem se tedy vrátila z Mexika, měla jsem již sepsané různé důležité pasáže z knihy, které jsem chtěla ilustrovat a také jsem si přivezla spoustu skic. Postupně jsem skládala kompozice a rozhodla se, jak už jsem zmínila, pro čárkovanou techniku tenkých fix, která byla velmi efektní díky svým sytým barvám.

Po zkonzultování návrhů s vedoucím mé bakalářské práce Doc. Ak. Mal Borisem Jirků, jsem byla připravena začít pracovat na originálních kresbách.

5. Proces tvorby

Po shromáždění inspirace nastal čas pustit se do kresby. Nejprve jsem si načrtla kompozice výjevů jemně tužkou, spočítala je a zasazovala rovnoměrně do děje knihy Popol Vuh a když všechny ilustrace byly promyšlené, poddala jsem se pestrým barvám a hrála si s kontrastem. Zvolila jsem si celostránkové ilustrace z důvodu honosného původu knihy a její biblické atmosféry. Přišel mi tedy vhodný tento klasický způsob ilustrování.

Díky předešlé klauzurní práci jsem byla připravená na náročnou zdlouhavou techniku jemných čárek, kde je velmi důležité plné soustředění, aby se zabránilo sjíždění ruky. Ruka se velmi rychle přizpůsobila a zanedlouho jsem byla s technikou opět sžita a bylo možné zrychlovat.

Velmi důležitý byl správný výběr barev, které by přirozeně navozovaly exotickou atmosféru. Tajuplná džungle mě přivedla na odstíny zelené a modré, křiklavě žlutá na jaguáří vzor a rudá doprovázela krvavé scény při obětování bohům.

Hotové ilustrace jsem nakonec scanovala a jemně zvýraznila v Adobe Photoshopu. Následovalo sázení knihy v Adobe Indesignu a vkládání ilustrací tak, aby korespondovaly s dějem textu na druhé straně dvojstrany. Zároveň bylo důležité, aby kresby byly od sebe dostatečně vzdáleny v rámci listů, a příjemnou vzdušnost dodalo knize i střídání ilustrací na pravých a levých stranách dvojstran.

Náročná byla úprava textu, jelikož kniha Popol Vuh neexistovala v digitální podobě. Byla jsem nucena celou knihu oscanovat a poté pomocí programu OCR (optické rozpoznání znaků) digitalizovat do formátu, kde se textem již dalo manipulovat. Program OCR však ne-

dokáže rozpoznat veškerou diakritiku či kurzívové písmo a tak bylo nutné text ručně opravit.

Pro text v knize jsem vybrala klasické patkové písmo Minion Pro, jelikož mi přišlo vhodné pro staré, vážné psaní. Pro patitul, titul a další nadpisy v knize jsem použila písmo lithos pro, které ve mě vyvolávalo pocit jižní horkokrevnosti.

6. Technologická specifiká

Originální ilustrace byly kresleny na hladký, jemně nažloutlý, tvrdší papír. Následovalo kvalitní scanování, digitální úprava a sázení textu společně s kresbami v knihu v programu Adobe Indesign.

Hotovou knihu jsem tiskla na hrubší, přírodně zbarvený papír zvaný Flora gramáže 130g/m². Předsádky byly tištěny na papír stejného druhu, ale gramáže 170g/m². Papír použitý na přebal knihy má také gramáž 130g/m².

Knihy je zhotovená šitou vazbou po složkách složených ze dvou archů. Desky jsou vyrobené z tvrdé lepenky a přelepené papírovým obalem (gramáže 130g/m²) potištěným jaguáříím vzorem.

7. Popis díla

Kniha je po technické stránce, jak jsem již zmínila zhotovena klasickou šitou vazbou, nicméně šílená barevnost jí skutečně dodává exotický nádech.

Celkově má Kniha 146 stran a díky tvrdšímu a kvalitnějšímu papíru působí vcelku obsáhle. Samostatné legendy Popol Vuhu zahrnují pouze strany 17 – 90, a právě ty jsou ilustrovanou částí knihy.

Další pasáže čtiva jsou Letopisy Cakchiquelů, Knihy Chilama Balam, čili proroka Jaguára na Yucatánu a navazuje velké množství vysvětlivek, které jsou ale pro tuto knihu velmi důležité, jelikož její dění nám vykládají v historickém kontextu. V úvodu, ještě před začátkem souboru Popol Vuh nám historici přibližují také mayské písennictví.

Nyní vám přiblížím jednotlivé ilustrace v kontextu s dějem:

Obal knihy – tvrdé desky: Obal nese jaguáří motiv. Je jich spousta přes sebe a vedle sebe, zdálky splývají pouze v motiv jaguáří kůže a zblízka se lze kochat smečkou těchto šelem. Vybrala jsem jaguáry pro jejich vznešenou hodnotu a posvátné postavení v knize.

Přebal knihy – Opeřený had: Přebal knihy značí druhou fázi stvoření lidí, kteří byli zhotoveni ze dřeva a postrádali emoce a rozum. Velmi rozčarovaný stvořitel Gucumatz – opeřený had se je rozhodl brutálně vyvraždit.

Předsádky: vpředu knihy je modrá mozaika a vzadu stejná nýbrž červená, z důvodu snahy o pestrost barevných kombinací. Mozaika je složená z jednotlivých masek, které je možné rozeznat při pozornějším zkoumání vzoru. Takovéto masky používaly Mayové jako posmrtný artefakt, jejich účelem bylo doprovodit mrtvého do jiných světů,

poskytnout mu ochranu a zároveň umožnit mu mít znovu otevřené oči, jejichž bílý nebo černý prostor značí průhled do vyšších sfér.

Džungle: úvodní ilustrace k titulu, která nás vítá v prostředí exotického deštného pralesa a poukazuje na to, kde se nastávající dějství odehrává.

Stvoření světa (strana 21): „Nebylo nic, jedinká věc, která by působila hluk v tom tichu, nic, co by se hnulo, nic, co by hleslo či šeptlo na nebesích: Zhola nic, vůbec nic neexistovalo. Jen voda, kupy vod, moře nehybné, nehnuté, samotné. Jinak nic, nižádné bytí. Jen pokoj vládl, ticho v temnotách a noc.“⁷ Tak to všechno začalo. Najednou však vystoupil opeřený had a Vladařka a společně stvořili život a vdechly jej nejprve přírodě a zvířatům. Barevné vlnky, které fouká Vladařka na Zem značí energii života.

Cesta do Xibalby (strana 34): Ilustrace značí výpravu bratří Hun–Hunahpúa a Vucucb-Hunahpúa do podsvětí – Xibaby na rozkazlých pánů Hun-Caméa a Vucub-Caméa, kteří vládou těmto temným krajům a jejich ješitnost nezná mezí. Jejich největším přáním je smrt těchto bratří, jelikož nechtějí připustit, že i oni postavili sami sebe na vyšší úroveň hraním míčové hry. Cesta je dlouhá, plná nástrah. Ve výjevu je vidět dlouhé strmé schodiště, řeka krve a rozcestí čtyř různě barevných cest, které jsou pro poutníky zkouškou.

Početí u stromu (strana 39): Dva stateční bratři jsou naneštěstí nakonec zavražděni a jejich hlavy pověšené na zázračný strom, do kterého se duchové hrdinů převtělí a obalí jej plody. Kolemjdoucí mladé dívce se místo plodů zjeví lebky a přesvědčí ji, aby k nim vztáhla ruku. Na tu jedna z lebek plivne a dívka tím počne následníky jejich krve.

Proměna v opice (strana 42): Když dívka porodí opět dva bratry Hunahpúa a Ixbalanquého, jejich moudrost a schopnosti jsou zá-

⁷. POPOL VUH, Praha: Odeon, 1976. ISBN 01-024-76, strana 23

zračné. Hanhapú a Ixbalanqué se pomstí svými kouzly nevlastním bratrům, kteří je dlouhá léta týrali, a promění je v opice.

Jaguáří pokoj (strana 51): Bratři Hunahpú a Ixpalanqué jdou pomstít smrt svých otců do podsvětí – Xibalby a dobrodružně překonávají nástrahy zrádných vládců. Každou noc musejí spát v různých pokojích – pokoj mrazu, pokoj nožů, pokoj ohně a jedním z nich je právě i pokoj jaguárů, které si jako všechny ostatní podmanily hudbou a místo smrti získali jejich přízeň.

Zrození z kukuřice (strana 60): Bohové se pokoušeli stvořit člověka třikrát. Jednou z bahna, jehož rysy nedržely při sobě a za chůze se rozpadal, podruhé ze dřeva, jež dokázal žít, ale postrádal emoce a rozum, a potřetí z kukuřice, který už konečně splňoval božskou představu.

Obětování bohům (strana 65): Při vzniku kmenů pouze ten nejsilnější věděl jak rozdělat oheň a postupně se rozhodl, že nebude rozdávat toto bohatství zadarmo, tak bylo zavedeno kruté obětování lidí bohovi Tohilovi, kdy oběťm byla vyrvána srdce z hrudi.

“Co ti mají dát ty kmeny, ó Tohile, které přišly prosit o tvůj oheň?” Vyptávali se Balam-Quitze, Balam-Acab, Muhucutah a Iqui-Balam. „Dobrá Jsou ochotny se mi zavázat a rozevřít mi svou náruč a své podpaží? Chtějí jejich srdce, abych je já, Tohil, stiskl ve svém náručí? Jestliže si to nepřejí nedám jim oheň “ odpověděl Tohil.”⁸

Vítání Slunce (strana 68): Shromáždění všech kmenů na kopci Chi-Pixab, kde očekávají první východ Slunce.

„Takto se dostavil úsvit a vyšlo slunce, měsíc a hvězdy: Balam-Quitze, Balam-Acab, Ma-hucuta a Iqui-Balam se nesmírně zaradovali, když uviděli Icoquih, denici. Vyšla jako první, vyšla s tváří zářivou, když první kráčela před sluncem. Tehdy rozbalili své kopálové kadi-

⁸ POPOL VUH, Praha: Odeon, 1976. ISBN 01-024-76, strana 87

dlo, které přinesli s sebou z východu pro případ, že by se jim hodilo, a vybalili tři dary, jež hodlali obětovat.“⁹

Zrádný Plášť (strana 75): Slavný bůh Tohil Pokořil panovníka kme-
ne, když mu darem poslal tři krásné malované pláště. Jeden byl s ja-
guářím vzorem, druhý zobrazoval orla a třetí byl celý pokrytý vosami,
které ožily v momentě, kdy si jej náčelník oblékl a ubodaly ho k smrti.

Mayští bojovníci (strana 78): Mayské kmeny připravené k boji v plné
výzbroji a výstroji, kdy je důležité ukázat hodnosti malováním na tělo.

Gucumatzova proměna (strana 85): Zázračný panovník Gucu-
matz, neboli opeřený had, ovládal magii. “ Na sedmero dní stoupal
na nebesa, na sedmero dní odcházel a sestupoval do Xibalby. Na
sedm dní se měnil v hada a byl doopravdy hadem. Na sedm dní se
měnil v orla a na sedm dní se měnil v jaguára: vypadal skutečně jako
orel a jako jaguár. A konečně dalších sedm dní se měnil v sedlou krev
a byl jen sražená krev.”¹⁰

Mapa – Mexico, Guatemala, belice, honduras (strana 107):
Mapa nás zasazuje do reálného prostoru a historicky dokresluje dění
knihy. Ukazuje nám skutečná Města dávných Mayů, v kterých se pří-
běh odehrává.

⁹ POPOL VUH, Praha: Odeon, 1976. ISBN 01-024-76, strana 92

¹⁰ POPOL VUH, Praha: Odeon, 1976. ISBN 01-024-76, strana 113

8. Přínos práce pro daný obor

Když jsem na počátku práce sháněla český překlad knihy Popol Vuh, našla jsem jen jednu vazbu, která skutečně ničím výtvarně nevábila. Měla nudný hnědý obal a žádné ilustrace.

Doufám tedy, že jsem dokázala obohatit tuto výjimečnou literaturu o efektnější vzhled, který by mohl přilákat čtenáře.

9. Silné stránky

Myslím, že technika, kterou jsem použila při ilustrování dokázala silným způsobem vyzdvihnout syté barvy a kontrasty, čímž se prohlubuje působení kreseb a přibližuje horkokrevnost a šílenství tamních krajů.

Kresby jsou příjemně plynulé díky dlouhým tenkým čárkám a přesto velmi výrazné a je na nich vidět pečlivá práce.

Myslím, že nejsilnější ilustrací je právě přebal knihy, který odkazuje na naivitu i krutost zároveň. Opeřený had je bláznivě barevný, přesto z něj však jde strach a díky prázdným očím a honosným vztyčením ve výšce nad povrchem Země i jakési vznešené božství.

Silnou stránkou výtvarného zpracování jsou i předsádky a tvrdé desky s jaguářím motivem. Velmi jsem si užívala tvoření těchto mozaikovitých barevných částí, které zdálky splývají a z blízka se rozřazují do jednotlivých tvarů – v případě předsádek do masek a v případě obalu do celých jaguárů.

10. Slabé stránky

Určitě je škoda, že jsem neměla prostředky pro tisk obalu, který je na tvrdých deskách lepenky na plátno. Pokud bych knihu publikovala dál, určitě bych ráda potiskla tenounké plátno jaguáříím vzorem pro zaručení kvality.

Vždy je co vylepšit a čemu se během tvorby přiučit, nicméně se domnívám, že kniha je vzhledem k mým zkušenostem a prostředkům kvalitně zpracovaná.

11. Seznam použitých zdrojů

Knižní a periodická literatura:

1. *POPOL VUH, Praha: Odeon, 1976. ISBN 01-024-76*
2. *MARTOS, Luis Alberto. Archeological Mexico. Leibintz(Mexico): Monclem Ediciones S.A. de C.V., ISBN 978-607-7816-07-2.*
3. *KAŠPAR, Oldřich. Kojot a oposum a jiné mexické pohádky. Praha: Garamond, 2006. ISBN 80-86955-18-4.*
4. *BUSHNELL, G.H.S.. Umění staré ameriky. Praha: Odeon, 1970. ISBN 01-528-70.*
5. *KAHLO, Frida. Intimní autoportrét. Praha: Labyrint, 2003. ISBN 80-85935-37-6.*
6. *ARNOLD, Paul. Mayská kniha mrtvých. Praha: Eminent, 2004. ISBN 80-7281-128-2*
7. *PRACHTEL, Martín. Tajemství mluvícího jaguára - vzpomínky z žijoucího srdce Mayské vesnice. Praha: Argo, 2001. ISBN 80-7203-358-1.*
8. *TURNER, Wilson. Maya designs. USA: Green edition seal, 2013. ISBN 978-0-486-24047-3.*
9. *KETTENMANN, Andrea. Diego Rivera. Köln: Taschen, 2003. ISBN 3-8228-5862-5.*
10. *MEXIKO, Společník cestovatele. Praha: Euromedia Group - Ikar, 2009. ISBN 978-80-249-1214-1.*

Internetové zdroje:

1. *WIKIPEDIA.: Popol Vuh. (2014-04-23).*
Dostupné zde: http://cs.wikipedia.org/wiki/Popol_Vuh
2. *WIKIPEDIA.: Quetzalcoatl. (2014-04-23).*
Dostupné zde: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Quetzalcoatl>
3. *WORDPRESS.: Mayský kodex Drážďanský. (2014-04-23).*
Dostupné zde: <http://aztli.wordpress.com/2009/06/01/maysky-kodex-drazdanský/>
4. *CONACULTA.: Antropologické muzeum v Ciudad de Mexico. (214-04-24). Dostupné zde: <http://www.mna.inah.gob.mx/index.html>*
5. *NATIONAL GEOGRAPHIC.: Chichén Itzá. (2014-04-24).*
Dostupné zde: <http://travel.nationalgeographic.com/travel/world-heritage/chichen-itza/>
6. *IDNES.: Záhady mayské Chichén Itzá. (2014-04-24).*
Dostupné zde: <http://liborcermak.blog.idnes.cz/c/392100/Zahady-mayske-Chichen-Itza.html>

12. resumé

At the beginning of the theoretical part of my Bachelor work I introduced my topic (illustrated book-Popol Vuh) and I invited you to the secret lands of old Mayan culture in the middle of the wild jungle.

I talked about inspirations drawn from the experience and from different books which helped me to orient myself in this issue. I let you follow me during my travels around southern Mexico and I tried to put into words the incredible feelings which were surrounding me while I was admiring archeological places. That was the moment where I could feel the power of the magical past and at the same time I was reading Popol Vuh and getting to know the legends and meanings of these buildings physically around me.

So I decided to illustrate and graphicly adjust this book as my final project at the Faculty of design and art of Ladislav Sutnar. During this writing I talk about the Mayan view of the beginning of the world and I am trying to bring to you the story of Popol Vuh.

I explained the meanings of the several drawings and the technique which I used based on thin colorful markers, using strong color contrast. First I prepared sketches where I decided the composition, and then I filled the illustration with colors drawing thin lines.

The final book is quite expansive and full of colors, and I hope that will draw attention to this impressive literature. I think that the final book has good elaboration quality and I hope it will bring joy to the potential reader.

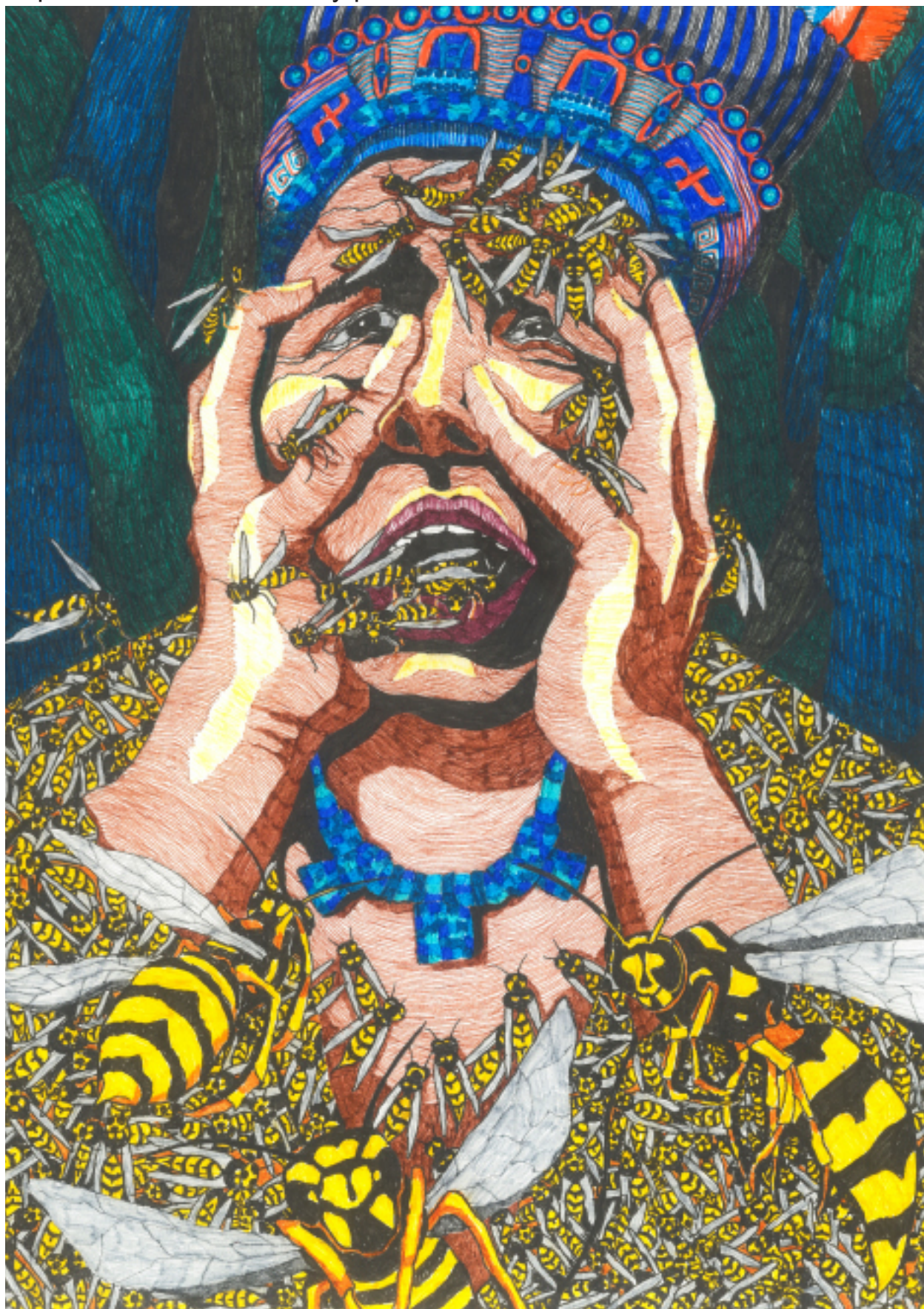
13. Seznam příloh

- 1. příloha: Ilustrace Jaguáří pokoj**
- 2. příloha: Ilustrace Zrádný plášť**
- 3. příloha: Ilustrace Vítání Slunce**
- 4. příloha: Ilustrace Obětování bohům**
- 5. příloha: Tři výtisky knihy v přebalu - Opeřený had**
- 6. příloha: Tři výtisky knihy bez přebalu - Jaguáři**
- 7. příloha: ukázka grafického zpracování dvojstrany (ilustrace - zrození z kukuřice)**
- 8. příloha: ukázka grafického zpracování dvojstrany (ilustrace - stvoření světa)**
- 9. příloha: vazba (ilustrace - mayští bojovníci)**
- 10. příloha: předsádka**

1. příloha: Ilustrace Jaguáří pokoj

2. příloha: Ilustrace Zrádný plášť

3. příloha: Ilustrace Vítání Slunce

4. příloha: Ilustrace Obětování bohům

5. příloha: Tři výtisky knihy v přebalu - Opeřený had

6. příloha: Tři výtisky knihy bez přebalu - Jaguáři

7. příloha: ukázka grafického zpracování dvojstrany

8. příloha: ukázka grafického zpracování dvojstrany

9. příloha: vazba (ilustrace - mayšští bojovníci)

10. příloha: předsádka

